

ויהי בהיות המלחמה בין בית שאול ובין בית דוד ואבנר היה מתחזק בבית שאול:

וישלח אבנר מלאכים אל-דוד תחתו לאמר למי-ארץ לאמר ברתה בריתך אתי והנה ידי עמך להסב אליך את-כל-ישראל:

ודבר-אבנר היה עסוקני ישראל לאמר גס-תמול גס-שלשם הייתם מבקשים את-דוד למלך עליכם: ועתה עשו פי יהוה אמר אל-דוד לאמר ביד דוד עבדי הושיע את-עמי ישראל מיד פלשתים ומיד כל-איביהם: וידבר גס-אבנר באזני בנימין וילך גס-אבנר לדבר באזני דוד בחברון את כל-אשר-טוב בעיני ישראל ובעיני כל-בית בנימן: ויבא אבנר אל-דוד חברון ואתו עשרים אנשים ויעש דוד לאבנר ולאנשים אשר-אתו משתה: ויאמר אבנר אל-דוד אקומה ואלכה ואקבצה אל-אדני המלך את-כל-ישראל ויכרתו אתך ברית ומלכות בכל אשר-תאווה נפשך וישלח דוד את-אבנר וילך בשלום: והנה עבדי דוד ויואב בא מהגדוד ושלל רב עם הביאו ואבנר איננו עס-דוד בחברון כי שלחו וילך בשלום: ויואב וכל-הצבא אשר-אתו באו ויגדו ליואב לאמר בא-אבנר בן-נר אל-המלך וישלחנו וילך בשלום: ויבא יואב אל-המלך ויאמר מה עשיתה הנה-בא אבנר אליך למה-זה שלחתו וילך הלוך: ידעת את-אבנר בן-נר כי לפתתך בא וידעת את-מוצאך ואת-מבואך וידעת את כל-אשר אתה עשה: ויצא יואב מעם דוד וישלח מלאכים אחרי אבנר וישבו אתו מבור הסרה ודוד לא ידע: וישב אבנר חברון ויטהו יואב אל-תוך השער לדבר אתו בשלי ויכהו שם החמש וימת בדם עשהאל אחיו: וישמע דוד מאחרי כן ויאמר נקי אנכי וממלכתי מעם יהוה עד-עולם מדמי אבנר בן-נר: יחלו-על-ראש יואב ואל כל-בית אביו ואל-יכרת מבית יואב זב ומצדע ומחזיק בפלך ונפל בחרב וחסר-לחם: ויואב ואבישי אחיו הרגו לאבנר על אשר המית את-עשהאל אחיהם בגבעון במלחמה:

והמלך

דוד שלח אל-צדוק ואל-אביתר הפהנים לאמר דברו אל-זקני יהודה לאמר למה תהיו אחרנים להשיב את-המלך אל-ביתו ודבר כל-ישראל בא אל-המלך אל-ביתו: אחי אתם עצמי ובשרי אתם ולמה תהיו אחרנים להשיב את-המלך: ולעמשא תמרו הלוא עצמי ובשרי אתה כה יעשה-לי אלהים וכה יוסוף אם-לא שר-צבא תהיה לפני כל-הימים תחת יואב:

ויאמר המלך אל-עמשא הזעק-לי את-איש יהודה שלשת ימים ואתה פה עמו: וילך עמשא להזעיק את-יהודה ויחזר מן-המועד אשר יעדו: ויאמר דוד אל-אבישי עתה ידע לנו שבע בן-בכרי מן-אבשלום אתה קח את-עבדי אדניך ורדף אחריו פן-מצא לו עדים בצרות והציל עיננו: ויצאו אחריו אנשי יואב והפלתו וכל-הגבורים ויצאו מירושלם לרדף אחרי שבע בן-בכרי: הם עס-האבן הגדולה אשר בגבעון ועמשא בא לפניו ויואב חגורו מדו לבשו ועלו חגור הרב מצמדת על-מתניו בתערה והוא יצא ותפל: ויאמר יואב לעמשא השלום אתה אחי ותחזי ידימין יואב בזקן עמשא לנשק-לו: ועמשא לא-נשמר בחרב ו אשר ביד-יואב ויכהו בה אל-החמש וישפך מעיו ארצה ולא-שנה לו וימת:

וימת

בחגורתו אשר במתניו. סהגר חרבו מלומדת על מתניו שלא כדרך החוגרים בלאתו לקרחת עמשא ופיה למטה כדי שתפול כמה שנאמר והוא יצא ותפול (שמואל ב' כ"ח) ונסנפלה ונעלה כסכור עמשא שלא נטל חלל להגביהה מן הארץ ולא נשמר מחרב אשר ביד יואב: ובנעלו אשר ברנליו. את אבנר הרג בערמה ששאלו גידמת היאך חוללת כמה שנאמר (שמואל ב' ג' כ"ו) ויטהו יואב אל תוד השער לדבר אתו בשלי לשון של נעלך:

וגם אתה ידעת את אשר-עשה לי גב בן-צרויה אשר עשה לשני-שרי צבאות ישראל אבנר בן-נר ולעמשא בן-יתר ויהרגם וישם דמי-מלחמה שלם ויתן דמי מלחמה בחגרתו אשר במתניו ובנעלו שר ברנליו: ועשית כחכמתך ולא-תגודר שיבתו בשלם אל:

והשמעה באה עד-יואב כי יואב נטה זרי אדניה ואחרי אבשלום לא נטה וינס יואב אל-אהל זה ויחזק בקרנות המזבת: ויגד למלך שלמה כי נס יואב ל-אהל יהוה והנה אצל המזבת וישלח שלמה את-בניהו ויהוידע לאמר לך פגע-בו: ויבא בניהו אל-אהל יהוה אמר אליו כה-אמר המלך צא ויאמרו: לא פי פה אמות שב בניהו את-המלך דבר לאמר כה-דבר יואב וכה ענני: אמר לו המלך עשה כאשר דבר ופגע-בו וקברתו והסירתו מן חנם אשר שפך יואב מעלי ומעל בית אביו: והשיב יהוה את-דמו על-ראשו אשר פגע בשני-אנשים צדקים וטבים זמנו ויהרגם בחרב ואבי דוד לא ידע את-אבנר בן-נר שר-צבא ישראל ואת-עמשא בן-יתר שר-צבא יהודה: וישבו מיהם בראש יואב ובראש זרעו לעלם ולדוד ולזרעו ולביתו לכסאו יהיה שלום עד-עולם מעם יהוה: ויעל בניהו בן-יהוידע ויפגע-בו וימתהו ויקבר בביתו במדבר: ויתן המלך את-בניהו בן-יהוידע תחתיו על-הצבא ואת-צדוק הכהן נתן המלך תחת אביתר:

והמלך

דוד בא מחגימה ואבשלם עבר את-הירדן הוא וכל-איש ישראל עמו: ואת-עמשא שם אבשלם תחת יואב על-הצבא ועמשא בן-איש ושמו תרא הישראלי אשר-בא אל-אביגל בת-נחש אחות צרויה אם יואב: ויחן ישראל ואבשלם ארץ הגלעד:

והמלך

דוד שלח אל-צדוק ואל-אביתר הפהנים לאמר דברו אל-זקני יהודה לאמר למה תהיו אחרנים להשיב את-המלך אל-ביתו ודבר כל-ישראל בא אל-המלך אל-ביתו: אחי אתם עצמי ובשרי אתם ולמה תהיו אחרנים להשיב את-המלך: ולעמשא תמרו הלוא עצמי ובשרי אתה כה יעשה-לי אלהים וכה יוסוף אם-לא שר-צבא תהיה לפני כל-הימים תחת יואב:

ויאמר המלך אל-עמשא הזעק-לי את-איש יהודה שלשת ימים ואתה פה עמו: וילך עמשא להזעיק את-יהודה ויחזר מן-המועד אשר יעדו: ויאמר דוד אל-אבישי עתה ידע לנו שבע בן-בכרי מן-אבשלום אתה קח את-עבדי אדניך ורדף אחריו פן-מצא לו עדים בצרות והציל עיננו: ויצאו אחריו אנשי יואב והפלתו וכל-הגבורים ויצאו מירושלם לרדף אחרי שבע בן-בכרי: הם עס-האבן הגדולה אשר בגבעון ועמשא בא לפניו ויואב חגורו מדו לבשו ועלו חגור הרב מצמדת על-מתניו בתערה והוא יצא ותפל: ויאמר יואב לעמשא השלום אתה אחי ותחזי ידימין יואב בזקן עמשא לנשק-לו: ועמשא לא-נשמר בחרב ו אשר ביד-יואב ויכהו בה אל-החמש וישפך מעיו ארצה ולא-שנה לו וימת:

אָמַר לַיהוָה: מֵאֵי טַעַמָא קַטְלִיתָהּ לְאַבְנֵי? - אָמַר לַיהוָה: גֹּאֲלֵי הַדָּם דְּעִשְׂאֵל הוּאֵי. - עִשְׂאֵל רוּדְף הוּהוּ. - אָמַר לַיהוָה: הִיָּה לוֹ לְהַצִּילוֹ בְּאַחַד מֵאַבְרֵיוֹ. - אָמַר לַיהוָה: לֹא יִכִּיל לַיהוָה. - אָמַר לַיהוָה: הֲשֵׁתָא בְּדוּפוֹ חֲמִישִׁית כִּיּוֹן לַיהוָה, דְּכִתִּיב "וַיִּכְהוּ אַבְנֵי בְּאַחֲרֵי הַחֲנִית אֶל הַחֲמִשָּׁה, וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּדוּפוֹ חֲמִישִׁית, בְּמָקוֹם שְׁמֶרֶה וְכַבֵּד תְּלוּזִין בּוֹ, בְּאַחַד מֵאַבְרֵיוֹ לֹא יִכִּיל לַיהוָה! - אָמַר לַיהוָה: נִיזִיל אַבְנֵי, מֵאֵי טַעַמָא קַטְלִיתָהּ לְעַמְשָׂא? - אָמַר לַיהוָה: עַמְשָׂא מוֹרֵד בְּמַלְכוּת הוּהוּ, דְּכִתִּיב "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְעַמְשָׂא הַזֶּעַק-לִי אֶת אִישׁ יְהוּדָה שְׁלֶשֶׁת יָמִים וְגו'." - וַיִּלְךְ עַמְשָׂא לְהַזְעִיק אֶת יְהוּדָה וַיִּחַר וְגו'." - אָמַר לַיהוָה: עַמְשָׂא אֶכִּיז וְרַקִּין דְּרֵשׁ, אֲשַׁכְּחִינְהוּ דְּפִתִּיחַ לְהוֹ בְּמַסְכְּתָא: אָמַר: כְּתִיב "כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִמְרֶה אֶת פִּיָּה וְלֹא יִשְׁמַע אֶת דְּבַרֵּיהּ לְכָל אֲשֶׁר תִּצְוֶנּוּ יוֹמָת" יָכוֹל אֶפְיָלוֹ לְדַבְרֵי תוֹרָה - תְּלַמּוּד לּוֹמֵר, "רַק חֹזֵק וְאַמְצִי".

אלה שמות הגברים אשר לודו ישב בשבת תחכמוני וראש השלישי הוא עדינו העצנו על-שמנה מאות חלל בפעם אחד:

על עסקי השל כו'. קשה (שם). ויטהו יואב אל חוך דמאי בא הכתוב לומר השער לזכר אמו בשלי וכוי שהיה בא זה על עסקי אמר רב יהודה אמר רב על חליצה אם היה זה על עסקי שלו. עסק חליצה או מה שהוא. ונראה לומר כי יואב בא לרמוז לו ולכל עולם כי מה שהורג אותו אינו אלא כמו חליצת מנעל מן הרגל. כי חליצת מנעל מן הרגל הוא הסתלקות הפחיתות וכדכתיב (שמות ג') של נעליך מעל רגליך וגומר, ובכל מקום שיש קדושה אסור לילך שם במנעלים. ומפני שאמר יואב כי חטא והריגתו הוא לסלק ממנו פחיתות החטא ולקדש אותו שיכנס אל מקום הקדוש הוא עולם הבא. ולכך הורג אותו ולכך עשה כל זה כן יש לפרש.

יהוה לא יסנין

והנה זכר במיתת האנשים ההם אשר הרג יואב שלשה פשעים גדולים שנכללו בהם. האחד שהרגם בחרב על לא חמס בכפס, והוא עון פלילי להרוג אנשים נקיים, ולזה אמר ויהרגם, כי זה פי' מה שאמר בכלל אשר עשה לשני שרי צבאות ישראל. השני הערמה אשר עשה בהריגתם, כי לא הרגם ביד רמה כגבורים אשר מעולם, ולכן לא נשמרו ממנו כמו שזכור שם, אבל שפך דמם בהיותם בשלום עמו, והוא דבר מגונה מאד בחק הגבורים, שהיה ראוי לו שיתרה בהם קודם שימיתם, וזהו וישם דמי מלחמה בשלום, ר"ל הדמים אשר לא היה ראוי שישפוך כי אם במלחמה שפך אותם בהיותם עמו בשלום. הפשע השלישי הוא, שבאותו פעל המגונה אשר עשה יואב התפאר והתהלל בו כאיש המתפאר בפעל נכבד ומעולה שעשה, והיה בזה אם כן מתהלל במחת שקר, ועל זה אמר ויתן דמי מלחמה בחגורתו אשר במתניו ובנעלו אשר ברגליו, כי נתן יואב כידיו מאותם הדמים אשר שפך על חגורתו ועל נעלו, להראות העמים והשרים שהוא הורג את אבנר ואת עמשא ושחגורתו ונעליו מגוללו בדמים, וכדי בויון וקצף שיעשה העוה ויתפאר בו, והיה יותר טוב שיבוש ויכלם ממעשהו ואחרי ששפך את דמם יכסם בעפר ויאמר לו פעלתי און. והנה קרא דמי אבנר ועמשא דמי מלחמה, לפי שהיו הם הדמים שהיה ראוי שישפך במלחמה ולא בשלום.

אבותי פון

את

רַקִּבְר בְּבֵיתוֹ בְּמִדְבַּר - אִטּוּ בֵּיתוֹ מְדַבֵּר הוּא? - אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כְּמִדְבַּר. יִמָּה מְדַבֵּר מוֹפְקָר לְפַל - אַף בֵּיתוֹ שֶׁל יוֹאָב מוֹפְקָר לְפַל. דְּבַר אַחֵר: כְּמִדְבַּר, מֵה מְדַבֵּר מְנוּקָה מְגוּל וְעִרְיֹת - אַף בֵּיתוֹ שֶׁל יוֹאָב מְנוּקָה מְגוּל וְעִרְיֹת. "וַיֹּאָב יַחֲיה אֶת שְׂאֵר הָעִיר" - אָמַר רַב יְהוּדָה: אֶפְיָלוֹ מוֹנִינֵי וְצַחְחָא טַעִים פְּרִיס לְהוֹ.

רקבר בביתו במדבר - ניואז כתיב. מוסקר לכל - לעניינים להפרנס וניחיו. אפילו מוניני וצחחא טעים - אפילו דברים דקים ועטנים. טעים - שהיה טועם. פריס להו - וישלח להם לתזונתו, לעניינים של עיר. פריס - לשון פרס שנטעוין תנית החלק. ופסקו זה דברי הימים, כשזכר דוד את חולדת ניון. מוניני = דמים קטנים, וצחחא - מין דמים העניים.

אבותי פון

מוצא, שחכם גדול היה יואב בתורה וראש סנהדרין, שנאמר, ישב בשבת תחכמוני ראש הששי (ש"ב כג ח).

היה נקביו אבותו ואמר שזכה לזה יותר משאר הרוגי ב"ד מפני שהיה ביתו מוסקר כמדבר כו' ואמר אף ביתו של יואב מנוקה מגול ועריות לפי שדרך בעלי מלחמות שמתי בהם גול ועריות אמר שלא כן ביתו ובעלי מלחמות שצחיל ער לבא יואב שהם היו מנוקים מגול ועריות כמו שדרשו בספוק שניך כעדר הקלוטות נו' על י"ב אלמים שזכאו על מדון שהיו מהרחקין מן הגול ומן העריות שלא כדרך שאר בעלי מלחמות וקל.

וּפְלִיגָא דְרַבִּי אֲבָא בַר כְּהֵנָא, דְּאָמַר רַבִּי אֲבָא בַר כְּהֵנָא: אֵילְמָא דְּדוֹד לֹא עָשָׂה יוֹאָב מְלַחְמָה, וְאֵילְמָא יוֹאָב לֹא עָסַק דְּדוֹד בְּתוֹרָה. דְּכִתִּיב "וַיְהִי דְּדוֹד עָשָׂה מִשְׁפֵּט וְצַדִּיקָה לְכָל עַמּוֹ וַיֹּאָב בֶּן צְרוּיָה עַל הַצָּבָא". מֵה טַעַם דְּדוֹד "עָשָׂה מִשְׁפֵּט וְצַדִּיקָה לְכָל עַמּוֹ" - מִשּׁוּם דְּ"וַיֹּאָב עַל הַצָּבָא". וְמֵה טַעַם יוֹאָב עַל הַצָּבָא - מִשּׁוּם דְּ"דוֹד עָשָׂה מִשְׁפֵּט וְצַדִּיקָה לְכָל עַמּוֹ".

סמוך

פון אבותי

ויחזק בקרנות המזבח וגו', ופגע בו וקברתו וגו'. ומי היה זה שכרב למזבח ונהרג, זה יואב שנאמר וכו', את מוצא, שחכם גדול היה יואב בתורה וראש סנהדרין, שנאמר (שמואל ב' כ"ג ח) "ישב בשבת תחכמוני ראש השלישי", ולא היה יודע שכתוב בתורה (שמות כ"א י"ד) "וכי יזיד איש על רעהו וגו' [מעם מזבחי תקחנו למות]" שהלך והחזיק בקרנות המזבח? אלא אמר יואב, הרוגי בית דין אינם נקברים בקברות אבותיהם, אלא הן לעצמן, מוטב לי למות כאן שאקבר בקברי אבותי, וישב בנייהו את המלך וגו', ויאמר לו המלך עשה כאשר דיבר ופגע בו, "וקברתו" וגו'. (תנחומא מסעי י"ב, במדבר רבה כ"ג י"ג) ויחזק בקרנות המזבח וגו', ויאמר, לא כי פה אמות. תנן רבנן, הרוגי מלכות [שנתחייבו מיחה למלכי ישראל, כגון שמרדו בן] נכסיהם למלך, הרוגי ב"ד נכסיהם ליורשים, ר' יהודה אומר, אף הרוגי מלכות נכסיהם ליורשים וכו'. כשלמא למאן דאמר נכסיהם למלך, היינו דכתיב וינס יואב אל אהל ה' ויחזק בקרנות המזבח, וכתיב ויאמר לא כי פה אמות [לא אתיה נדון למלכות כדי שלא יהיו נכסי למלך], אלא למאן דאמר נכסיהם ליורשים, מאי נפקא ליה מינה?

הוא פון אבותי